

Van Wijhe gaf bij de door hem overgenomen teksten veelvuldig toelichting of commentaar, zowel tussen de tekst als in noten. Die noten zijn in de reconstructie van met manuscript Schoemaker gehandhaafd. Ze zijn doorlopend genummerd en worden hieronder weergegeven.

De eerste noot heeft betrekking op de mededeling van Van Wijhe: 'door de medewerking van den rijksarchivaris aldaar [Arnhem], ben ik thans in de gelegenheid ook uit dat fraai geïllustreerde manuscript¹, dat uit meerdere deelen, bestaat, te publiceren.'

- ¹ Er staan in dat H. S. ook uit de hand gekleurde afbeeldingen van de reeds vroeger door mij genoemde kunstenaars Corn. Pronk en A. de Haan en van Schoemaker zelf.
- ² [Opm. BK: J.M. van Wijhe heeft, vóór hij de manuscripten van Schoemaker in de Koninklijke Bibliotheek en het Rijksarchief te Arnhem ontdekte, in de 4^e jaargang (1922-1923) van *Het Geïllustreerd Gemeenteblad* gepubliceerd uit manuscripten van Ernst Brinck (1583-1649) in het Gemeentearchief te Harderwijk.]
- ³ Zoals reeds vroeger bij Brinck's beschrijving van Harderwijk is medegedeeld, hadden de ridders van St. Jan een commenderij te 's Heerenloo gewoonlijk het St. Jansdaal genoemd. Ten onrechte noemt Sch. hier het kasteel Arler ook 's Heerenloo.
- ⁴ De naam is in het H. S. verkeerd geschreven. Bedoeld wordt Willem Jan van Dedem heer v/d. Rollocate geb. Zwolle 1655 overleden te Arnhem 1738, gehuwd 27 Maart 1696 met Gerberich van Delen Vrouwe van Maurik en Oldenaller geb. 1658, overl. 1733. Hun dochter Geertruid huwt met J. H. van Lynden waardoor het kasteel in dat geslacht kwam.
- ⁵ Het geslacht van Delen telde onder hare leden reeds in vroegeren tijd Harderwijksche magistratspersonen.
- ⁶ Zoals men weet, ligt dit stadje tegenwoordig op Duitsch grondgebied. Het is vooral bekend door het kasteel van den vorst van Salm-Salm, waar nog niet zoo lang geleden een hevige brand heeft gewoed, waardoor veel moois verloren is gegaan.
- ⁷ Ik vermoed dat de schrijver zich vergist heeft en Isselberg bedoelt.
- ⁸ Zoals men weet was Karel een groot vijand van keizer Karel V, doch ten slotte kon hij het tegen de Bourgondisch-Oostenrijksche macht niet volhouden.
- ⁹ Deze Wolter Hegeman was een Harderwijker van geboorte, het echte type van een toenmalig aanvoerder van huurtroepen.
- ¹⁰ Men houde in 't oog dat Schoemaker hier onder Gelderland ook het z.g. Staats Opper-Gelder, het oude Overkwartier, dat in 1713 bij de vrede van Utrecht bij de Nederlanden was gekomen, rekent.
- ¹¹ Deze heer was n.l. Spaansch gezind en is door de Geuzen gevangen genomen, die zooals bekend in dien tijd te Gorkum waren. In Schoemakers tijd was de luit. kolonel Hendrik Hofman van Zomeren v/h. Regiment Hollandsche gardes te voet, heer van Aalst. Over hem schreef ik eenigen tijd geleden een feuilleton in de H. Post.
- ¹² Almen is bekend door het vers van Staring: De hoofdige boer.
- ¹³ Uit het Jaartal 1473 blijkt dat de Bourgondische vorst Karel de Stoute is, die immers als scheidsrechter optrad in het geschil tusschen hertog Arnold en zijn zoon Adolf. Arnold verpandde het hertogdom aan Karel de Stoute die nu den "Kleefsen hartog" beloofd voor diensten z.g. „aan den Geldersman" maar feitelijk aan hem zelf bewezen.
- ¹⁴ De Kleefsche reis is natuurlijk ook wijdloopig verhaald in de reeds meer door mij geciteerde Kleefsche Arcadia van Claas Bruijn.
- ¹⁵ 38e Bisschop van Utrecht, besteeg in 1156 de bisschopsstoel en overleed 1177. Hij vermaakte zijn heerlijkheid Rhenen aan de Utrechtsche Kerk.
- ¹⁶ Mr. Jan Co(e)yman, heer van Bruchen en Cillaarshoek (geb. 1688 overleden 1734) was raad van 1726-'34. Hij was in 1722 schepen geweest (Zie verder Elias "de vroedschap van A'dam". Dl. II pag. 759).
- ¹⁷ Voor zoover ik kon nagaan is dit Christiaan Karel baron van Lintelo overleden in 1736. Hij was richter en drost van Bredevoort, evenals eenige zijner voorvaderen. Aangezien richter en schout hetzelfde beteekent en men in later tijd in Holland den Schout ook wel (hoofd)-officier noemde, geeft schrijver hier baron van L. deze niet geldersche titel. Hij bekleedde nog andere voorname betrekkingen en was als staatsman zeer gezien (zie Ned. Familiebld 1883 No. 27).
- ¹⁸ De bekende Godfried, de Noorman, hertog der Friezen.
- ¹⁹ Deze Karolinger kreeg het oude rijk van Karel de Groot (Oost en West Francien en het rijk van Lotharius) weer onder zijn heerschappij.
- ²⁰ Of dit juist is, betwijfel ik. Tegenwoordig spreekt men nog van Enspijk. *Spijk* is een buurtschap onder Heukelum, terwijl Enspijk en Rump met Gellicum tegenwoordig onder de gemeente Deil behooren, en Meeteren onder Geldermalsen. De opmerking betreffende Cornelis Aerssen is dan ook niet juist. Deze was heer van het bovengenoemde Spijk (geb. 1545, overleden 1627). Latere heeren (van) Aerssen(s) n.l. Cornelis (1646-1728) en Cornelis (1698-1766) zijn o.a. heeren van Meeteren. Zie Ned. Adeisboek 1912. Ook is niet juist dat Henspic het zelfde zou zijn als Enspijk daar Waal en Nederrijn zich daar niet scheiden; het door Regino genoemde Henspic is dan ook Spijk tegenwoordig onder Lobith gelegen. Zie Brinck's aantekeningen door mij geplaatst in Geïll. Gemeentebld van 1923 No. 8 v/d. 4en jaargang. Zie over Spijk bij Heukelum Schoem. eigen aantekeningen in G.G. 1924 No. 4 van de 6en jaargang.
- ²¹ De Bickers waren een der bekendste A'damsche regentengeslachten, zooals bekend was Johan de Witt met een dame uit deze familie gehuwd.
- ²² Dit woord is zeer onduidelijk geschreven.
- ²³ Dit jaartal is zeer zeker foutief. Balderick, bisschop van Utrecht leefde van 918-976. Hij stond in groote gunst bij de toenmalige Duitse Koningen uit het Saksische huis (Hendrik I, Otto I en II). Een edelman, Baldrik is ook uit de vroege middeleeuwen.
- ²⁴ In 1665/66 bedreigde de oorlogzuchtige bisschop van Munster Bernhard van Galen diverse vestingen in Twente en de graafschap, doch moest vooral door de bemoeiingen van Lodewijk XIV wijken. Deze verbond zich echter, zooals bekend is in 1672 met hem, de bisschop van Keulen en Engeland tegen ons, doch de drie laatstgenoemden sloten reeds in 1674 Vrede, terwijl Frankrijk dit eerst in 1678 deed.
- ²⁵ Dit woord is zeer onduidelijk geschreven.
- ²⁶ Rudolf van Diepholt, bisschop van Utrecht ± 1450, aanvankelijk tegen den zin van den paus gekozen. (Het Utrechtsche Schisma).
- ²⁷ Een Engelsche monnik en kroniekschrijver niet te verwarren met de Utrechtsche Kroniekschrijver Beka, die veel later leefde.

²⁸ De naam van dit riviertje is zeer onduidelijk geschreven.

²⁹ Zie hierover In een der vorige nummers van het tijdschrift der A.N. V. V.

³⁰ Godard van Reede, heer van Ginkel werd door den koning Stadhouder Willem III tot graaf van Athlone verheven. Hij was generaal der ruitery en onderscheidde zich o. a. in den 9-jarigen en den Spaanschen Successieoorlog.

³¹ Doornik was een der barrièresteden in de Zuidelijke Nederlanden, waar sedert de - Vrede van Utrecht Nederlandsch garnizoen lag.

³² De veldmaarschalken stonden onder den Kapitein-generaal der Unie en onder de provinciale Kapiteins-generaal, de "meester" van 't .geschut :zou men tegenwoordig bevelhebber der artillerie noemen.